

ИНТЕНСИВ БОҒДОРЧИЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ЗАРУРАТИ ВА ИҚТИСОДИЙ АСОСЛАРИ

О.Б.Сагторов мустақил тадқиқотчи ТИҚХММИ

Abstract

In this article trends and changes of development of a savdovodstvo and intensive gardening in the region and in the country in general are considered. Are submitted the analysis of the current state of the areas of gardening and their change. The recommendations of an irpedlozheniye about improvement of gardening in the Kashkadarya region and the republic are given.

Аннотация

Садоводство является одной из самых важных отраслей сельского хозяйства. Плоды широко используются в здравоохранении, лечении, профилактических целях и в производстве продовольственных товаров. Но одно лишь садоводство не может удовлетворить потребности населения в плодах и овощах. Для решения данной задачи необходимо развивать интенсивное садоводство, широко используя достижения науки и техники. Теоретические правила, методологические и практические знания являются необходимым инструментом в организационно-экономическом обосновании развития интенсивного садоводства.

Аннотация

Ушбу мақолада мамлакатимизда ва ҳудудлардаги боғдорчиликнинг ривожланиши ва ўзгариши кўриб чиқилган. Республикадаги боғдорчилик майдонлари, ҳосилга кирган боғларнинг ҳозирги ҳолати ва ўзгаришлари. Республикамиз ва хусусан Қашқадарё вилояти мисолларида боғдорчиликни ривожлан тириши бўйича таклиф ва хулосалар келтирилган.

Мамлакатимизда иқтисодиётни эркинлаштириш шароитида интенсив мевалар тармоқларида кенг кўламда ислохотлар амалга оширилмоқда. Республикада интенсив боғдорчилик соҳасида фермер хўжаликларида Бугунги кунда ҳаётимизга тезлик билан кириб келаётган янги технологиялар аҳолини сифатли озиқ овқат маҳсулотлари билан таъминлаш, жамият тараққиётини янада жадаллаштириш, турмушимиз фаровонлигини ошириш, ҳаётимизда ўз ечимини кутаётган экологик, ижтимоий ва бошқа муаммоларни бартараф этишга қаратилган.

Интенсив боғлар майдони йилдан – йилга кўпайиб бормоқда. Янги экилган кўчатларнинг яхши ўсиб – ривожланиши учун июнь ойида тез-тез томчилатиб суғориш билан бирга кўчат атрофига иккинчи марта 100-120г азотли ўғит солиш тавсия этилади.

Шундай қилиб, вилоятда данакли интенсив боғдорчиликни ҳажмини ошириш прогнозига биноан 2025 йилгача 4771 га янги, улардан 1997 га данкали боғларни барпо этиш назарда тутилган.

**Қашқадрё вилоятида боғ майдонларини кенгайтириш бўйича
2025 йилгача бўлган муддатда прогнози**

Кўрсаткичлар	2020		2025		Жами	
	Барча боғлар	Данакли боғлар	Барча боғлар	Данакли боғлар	Барча боғлар	Данакли боғлар
Янги боғларни барпо этиш	2118	832	2653	1165	4771	1997
Интенсив боғларни барпо этиш (га)	121	65	213	107	334	172
Эски боғларни тиклаш	747	483	1096	794	1843	1277
Кўчат экилган майдонлар (га)	80	21	93	37	173	58
Кўчатларни етиштириш (мингдона)	2341,6	706,7	3751,8	1074,2	6093,4	1780,9

Ҳозирги кунда вилоятда пахта ва ғалладан бўшаган ерларда интенсив боғдорчиликни ташкил этиш ва ривожлантириш учун ерлар ажратиб бериш йўлга қўйилмоқда. Вилоятда йирик данакли интенсив боғларни самарали ва ўз вақтида барпо этиш учун янги экиладиган кўчатлар миқдори зарур бўлиб, уларга катта эътибор қаратилмоқда. Унга кўра, ҳозирги кунда Қашқадарё вилоятида 6093,4 минг дона кўчатлар керак бўлади. Бу муаммони ҳал этиш учун вилоятда кўчатлар етиштириш билан шуғулланувчи питомникларни сонини кўпайтириш муҳим аҳамиятга эга.

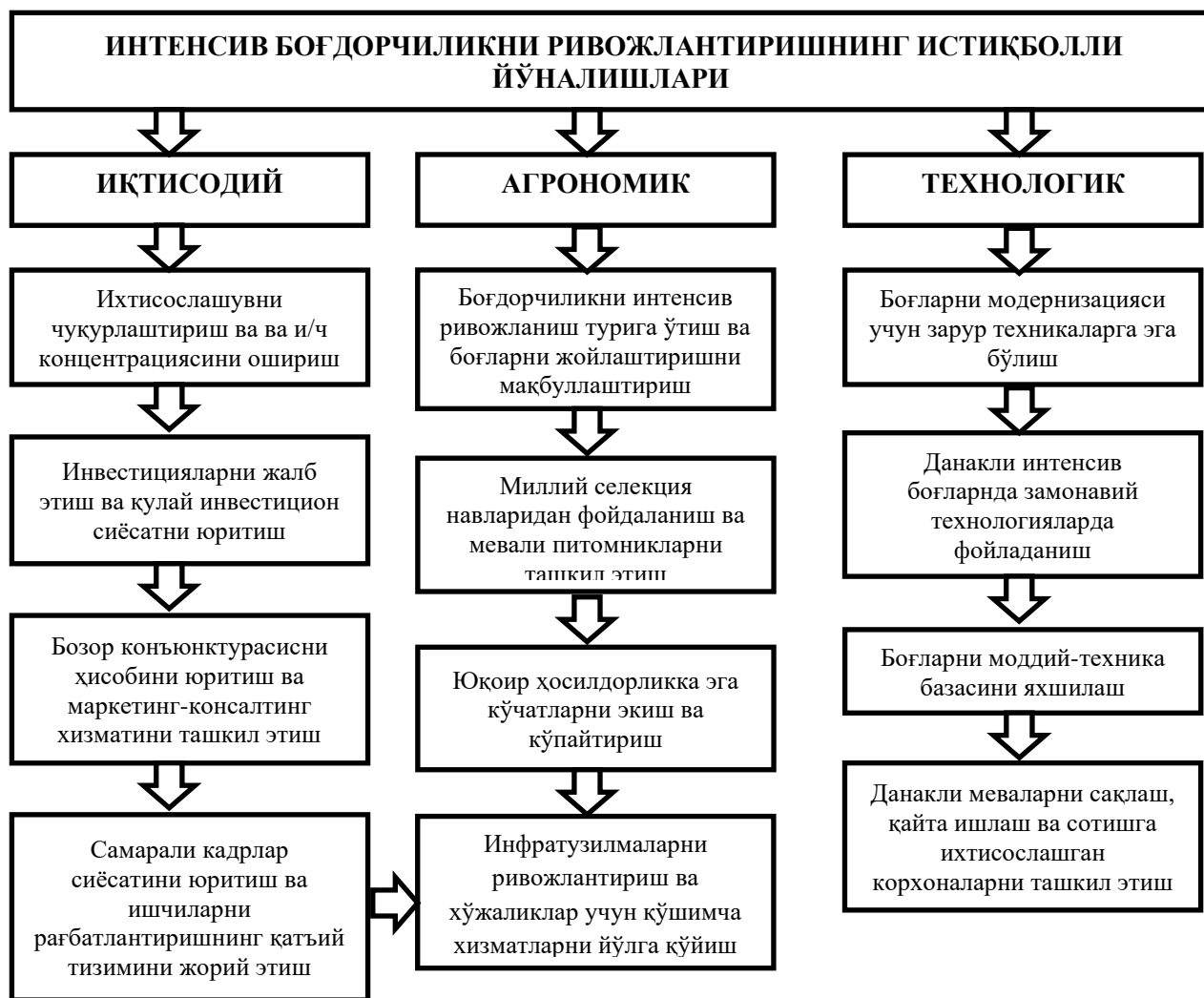
Ушбу миқдордаги кўчатлар вилоятда интенсив боғларни барпо этиш ва мавжудларини янада юқори ҳосилдор ва юқори сифатли кўчатлар билан янгилашишида асос бўлади. Бундан ташқари, 1843 га боғларни реконструкция қилиш ва аксарият қаровсиз қолган боғларни қайтадан тиклаш зарур. Бу реконструкция қилинган ва тикланган боғлар ҳам ўз ўрнида вилоятда боғдорчилик маҳсулотларини етиштириш ҳажмини ошишида улкан аҳамиятга эга. Интенсив боғдорчиликни ривожлантиришнинг муҳим ва асосий омилларидан энергия билан қуролланганлик ва ишлаб чиқаришни асосий фондлари билан таъминланганлик, айнан юқори самарадорликка эга боғларни барпо этишдир.

Олинган прогноз натижаларига кўра шундай хулосага келиш мумкин, интенсив боғдорчиликни рационал шакллантириш ва данакли меваларни етиштириш аксарият ҳолларда соҳанинг иқтисодий самарадорлигини белгилайди.

Қолаверса, жадвалда келтирилган прогноз кўрсаткичларга эриши орқали ҳосилдорлик ҳажмини ва ҳудуддаги данакли боғдорчиликни ўсиш суръатларини

кескин оширади, пировардида вилоят боғдорчилигининг умумий тизимини яхшиланишига олиб келади. Боғдорчилик соҳасини ривожланиши вилоят ва мамлакат экспорт салоҳиятини кўтаришда туртки бўлади.

Боғларда ҳосили кам ва умуман ҳосил булмаган дарахитларда мўл ҳосил куртаклари йиғилди. Натижада, жорий йилда гуллаб, ҳаддан ташқари кўп мева тукилган. Агарда чангланган ҳосил меваларини қолдирса ўсимлик яхши ривожланиб сифатли мева бўлиши учунетарли миқдорда озик моддаларни етказиб бера олмайди.

Ҳозирги кунда вилоятда деҳқон ва фермер хўжаликларидан 71,3% данакли боғдорчилик хўжаликлар мужассамлашган, уларнинг вилоятдаги қайта ишлаш ҳажми 74,4% ташкил этади.

Вилоятда интенсив боғдорчиликни ривожлантиришнинг истиқболли сифатида тез суръатларда интенсив боғдорчилик йўлига ўтишдадир. Ушбу мақсадга эришиш учун жадал суръатларда илмий-техник тараққиёт ютуқларини жорий этиш ва янги навларни экишни йўлга қўйиш, совуққа, турли касалликларга чидамли бўлган, ўртача йиллик ҳосилни юқори сифатли данакли мевалар билан таъминлай оладиган навларни жорий этишдан иборатдир.

Бу билан бизнинг қишлоқ хўжалиги маҳсулотларимизни нафақат ички бозор, бундан ташқари ташқи бозорларда харидорлар , юқори қўшимча қийматга эга бўлган замонавий тайёр маҳсулотларни тайёрлаш, ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва янги сифат кўрсаткичларига кўтариш талаб этилади. Интенсив мева соҳасини ривожлантириш ва юқори самарадорликка эришиш, келгусида мамлакатимизда озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш, миллий бозорларимизни мева маҳсулотлари билан тўлдириш, аҳолини мева маҳсулотларига бўлган талабини қондириш, қолаверса мамлакатимизнинг экспорт салоҳиятини янада ривожлантириш ва аҳоли турмуш даражасини кўтариш имконини беради.

Хулосалар.

Адабиётлар таҳлили шуни кўрсатадики, сўнги йилларда ишлаб чиқариладиган маҳсулотларга қўйиладиган талаблардан нафақат уларни кимёвий таркибларига бундан ташқари истимолчиларни сенсорик талабларига ҳам катта эътибор берилмоқда, мазкур технология асосида тайёрланган маҳсулотлар сифатлилиги билан ажралиб туради деб ҳисоблаймиз.